

TEZİN
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16706

Tarih : 26.02.2026

10/3851

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çocuğun üstün yararı ilkesinin yanı sıra çocuklar için tutuklamanın “son çare” ve en kısa süreyle başvurulması gereken bir tedbir olması gerektiğine dair uluslararası çerçeveye karşın, Ocak 2026 sonrası artış gösterir şekilde, çocuklar adalet sistemi içerisinde yetişkinlerle “eşitlenmekte” ve çok boyutlu hak ihlallerinin mağduru olmaktadır. Kuzey Doğu Suriye’ye dönük saldırılara karşı yapılan Ocak 2026 protestoları sonrası gözaltına alınan ve tutuklanan çocukların yaşadıkları ihlallerin tüm boyutlarıyla araştırılması amacıyla Anayasa’nın 98’nci, İçtüzüğü’nün 104’ncü ve 105’nci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Beritan GÜNEŞ ALTIN

Mardin Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye'nin taraf olduğu BM Çocukları Sözleşmesi ile Çocuk Adaletinin İcrasına Dair Birleşmiş Milletler Minimum Standart Kurallarına / Pekin Kurallarına göre çocuklar için özgürlükten yoksun bırakma/hapsetme, son çare ve de en kısa süreyle başvurulması gereken yöntem olması gerekirken Türkiye'de, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 02.02.2026 tarihli verilerine göre, en az 4505 çocuk hapisanelerde tutulmaktadır. Ayrıca Ocak 2026 tarihli ülkenin dört bir yanında, Kuzey Doğu Suriye'ye yönelik gerçekleşen saldırılar karşısında, gelişen protestolar sebebiyle çocuklar hakkında yürütülen adli süreçlerde de, en son başvurulması gereken, tutuklama tedbirinin "yaygın ve ölçsüz" biçimde tercih edildiğine dair çok sayıda somut örnek bulunmaktadır. Ocak 2026 protestoları sonrasında çocuklara yönelik gözaltı ve tutuklamalarda, yetişkinlere karşı uygulananlarla aynı, zaman zaman ise daha ağır, pratiklerin sergilenmesi; çocukların avukat görüşmelerinin kısıtlanması, sosyal çalışmacı olmaksızın ifadelerinin alınması, kötü muamele, çıplak arama ve ailelerinden uzak kentlere sevk edilmeleri gibi ağır ihlallere maruz bırakılması, çocuk adalet sisteminin koruyucu ve onarıcı zorunlulukları ile temelden çelişmektedir. Bahse konu uygulamaların tüm yönleriyle araştırılması, sorumluların tespiti ve çocukların üstün yararını esas alan bir sistemin tesis edilmesi amacıyla Meclisin inisiyatif alması ve bir Meclis araştırması açılması zaruridir.

GEREKÇE

Çocuklar için özgürlükten yoksun bırakmanın "son çare" olması gerektiğine ve çocuklar adalet sistemiyle karşılaştıklarında onarıcı adalet mekanizmalarının koruma-önerme-onarma üçlüsü çerçevesinde tesis edilmesi gerektiğine dair, Türkiye'nin de taraf olduğu çok sayıda uluslararası sözleşme söz konusudur. Ancak Türkiye'de çocuk adalet sisteminde, "son çare" ilkesinin benimsenmediğine bilakis çocukların yetişkinlerle aynı veyahut da benzer uygulamalara tabi tutulduklarına dair çok sayıda örnek söz konusudur. Hapishanelerdeki çocuklara dair, sınırlı düzeyde paylaşılan veriler de bizlere bu gerçeği çok net şekilde göstermektedir. Zira Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (CTE)'ye göre 02.02.2026 tarihi itibarıyla en az 4505 çocuk hapisanelerde tutulmaktadır.

Yetişkinler için olduğu gibi çocuklar için de tartışma götürmez ve suç unsuru yapılamaz bir ilke olan ifade özgürlüğü'nün önüne konulan engellerin bir yansıması olarak Ocak 2026 protestoları gerekçe gösterilerek en az 99 çocuk gözaltına alınmış ve 25 çocuk tutuklanmıştır. Pekin Kuralları'nın 2/2-a maddesinde çocuk, "*birbirinden farklı hukuk sistemleri içerisinde işleyebileceği bir suçtan ötürü kendisine yetişkinlerden farklı davranılan küçük veya genç kişi*" olarak tanımlanmasına rağmen, Türkiye'de çocukların ceza adalet sistemi içinde yetişkinlerle, çocuk adalet sistemi ilkeleriyle bağdaşmayacak biçimde, eşit muameleye tabi tutulduğu, hatta kimi durumlarda yetişkinlerden daha ağır uygulamalara maruz bırakıldığı görülmektedir. Hapis cezası ile kişinin özgürlüğü'nün kısıtlanmasının yanında ikincil başka bir cezalandırmaya sebep olunmaması gerektiği sabitken mevzubahis çocuk mahpuslar olduğunda, hapis cezasının doğası gereği, çocukların yaşam, gelişim ve eğitim başta olmak üzere birçok hakkını da ihlal ettiği bir hakikat niteliğindedir. Hapishanelerin çocuklar için psikolojik, pedagojik ve gelişimsel olarak uygun yerler olmamasına rağmen belirtildiği üzere binlerce çocuk, özgürlüğü'nden yoksun bırakılmış durumdadır.

Özgürlüğünden yoksun bırakma durumu, tutuklama aşamasında olduğu gibi gözaltı süreçlerinde de çocuklar için istisnai olmaktan çıkarılıp, özellikle toplumsal hareketler gerekçe gösterilerek, olağan kılındığı yaygın kabuldür. Kuzey Doğu Suriye'ye dönük saldırılara karşı yaygınlaşan protestolar gerekçe gösterilerek gerçekleştirilen kolluk "müdahalelerinde" yetişkinlere olduğu gibi çocuklara dönük de işkenceye varan uygulamaların olduğu kanıtlarıyla ortadadır. Kızıltepe'de 13 yaşındaki bir çocuğun bir polis tarafından yere fırlatılması görüntüleriyle çocuklara dönük kolluk işkencesi, tüm toplumun malumu olmuştur. Mezkûr çocuğun daha sonrasında darp raporu almasının engellenmesi, kendisinin ve avukatlarının baskı ve tehdide maruz bırakılması ise Türkiye'de çocuk adalet sisteminin emniyet aşamasından başlamak üzere tüm adli süreçlerde, hukuki ve etik ilkelerin dışında bir alanda seyrettiğini göstermektedir.

Çocukların, ceza adalet sistemi ile karşılaştıkları "asli mekanlar" olan adliyeler ve hapisaneler de ulusal ve uluslararası gerekliliklere uyulmayan ve çocuklara çok boyutlu hak ihlalleri yaşatılan yerler niteliğindedir. Ocak 2026 protestoları sebebiyle tutuklanan çocuklardan bir tanesi olan 12. sınıf öğrencisi, 16 yaşındaki çocuk hakkında, sosyal medya hesabından, birçok iktidar yetkilisi ve halklar arası husumeti derinleştirmek isteyen politik odakların kriminalize etmeye teşebbüs ettikleri, "saç örme" videosu, bir fotoğraf ve bir şarkı paylaştığı için "örgüt propagandası" iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Daha sonra çocuk, tutuklanarak İzmir Çocuk ve Gençlik Hapishanesine götürülmüştür. DEM Parti İzmir Milletvekilimiz Burcuğül Çubuk'un da Hapishanede ziyaret ettiği çocuğun tutukluluk sürecinde yaşananlar Türkiye'deki hapishane gerçeğinin, özellikle çocuklar için, ne kadar "korkutucu" boyutlara ulaştığını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Zira çocuk, hapishane girişinde çıplak aramaya maruz bırakılmış ve aynı koğuştaki tutulduğu başka çocuklar tarafından darp edilmiştir.

Ocak 2026 protestoları gerekçe gösterilerek gerçekleştirilen gözaltı ve tutuklamalarda, çocuklara yönelik en yoğun uygulamaların kaydedildiği il, Şırnak olmuş ve kentte tutuklanan toplam 33 kişinin 9'unu çocuklar oluşturmuştur. Bu tablo açık şekilde, çocukların yalnızca gözaltı aşamasında değil, tutuklama aşamasında da sistematik bir şekilde hedef alındığını göstermektedir. Halbuki defaatle vurgulandığı üzere çocuklar bakımından tutuklama, bireyselleştirilmiş ve çocuğun üstün yararını esas alan gerekçelere dayanan istisnai bir tedbir olmalıdır. Ancak Şırnak'ta ve ülkenin önemli bir kısmında yaşananlar, tutuklama kararlarının çocuğa özgü, somut ve denetlenebilir gerekçelere dayanmadığının net göstergeleridir.

Şırnak'ta tutuklanan çocukların tamamı, Şırnak'ta çocukların da barındırılabilirdiği T Tipi Kapalı Hapishane bulunmasına, burada isnat edilen farklı "suç tipleri" açısından çocuklar için ayrı koğuşların bulunmasına rağmen rızaları dışında, Hatay Çocuk ve Gençlik Kapalı Hapishanesine sevk edilmiştir. Aralarında eğitim yaşamına devam eden çocuklar da olmasına rağmen çocukların tamamının ailelerinden ve yaşadıkları kentlerden yüzlerce kilometre uzak bir hapishaneye sevk edilmeleri, çocukların yalnızca özgürlüklerinden değil ailevi ve toplumsal ilişkilerinden koparılmaları sonucunu doğurmuştur.

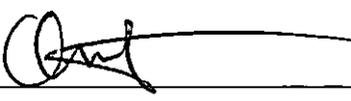
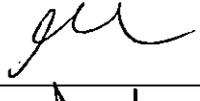
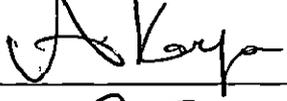
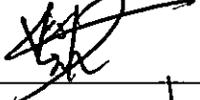
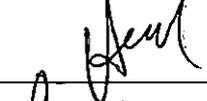
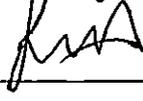
Gözaltı aşamasından iki hapishane arası sevke, hapishane girişlerinden odalarına götürülmelerine kadar Şırnak'ta tutuklanan ve Hatay'a sevk edilen çocuklara yaşatılanlar, vakit kaybetmeksizin çocuk adalet sisteminin "çocuğun üstün yararı" ilkesi çerçevesinde yeniden

yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Zira DEM Parti Şırnak Milletvekilimiz Nevroz Uysal Aslan'ın Hatay'da görüştüğü çocuklar, ilk ev baskınından itibaren 24 saat avukat görüş yasağı ile karşılaştıklarını; dört gün süren gözaltı süresinin başından itibaren fiziksel şiddete maruz bırakıldıklarını; çocuk savcısı ve sosyal çalışmacı olmaksızın kolluk görevlileri vasıtasıyla tüm ifade işlemlerinin tamamlandığını; bu süre zarfında ifadelerinin yönlendirilmeye çalışıldığını ve sürekli psikolojik baskıya tabi tutulduklarını; birçok evraka baskıyla imza atmaya zorlandıklarını, bazı çocuklar ise sevklerinin hijyenik olmayan, sigara içilen ring aracında kelepçeli şekilde yapıldığını aktarmışlardır.

Hatay Kapalı Çocuk ve Gençlik Hapishanesine girişlerinin yapıldığı ilk andan itibaren hem fiziksel hem de psikolojik baskıya maruz bırakılan çocuklar, çıplak aramaya zorlandıklarını; "in-kalk" hareketi yaptırılarak kendileriyle alay edildiğini; sürekli küfür ve hakaretlere maruz kaldıklarını; saçlarının "darbe dönemi" hapishane uygulamasına benzer şekilde rızaları olmaksızın kesildiğini; bir çocuk haricinde hiçbir çocuğa, aileleri kendilerine yenilerini getirmiş olmasına rağmen, kıyafetlerinin verilmediğini; hapishane içerisindeki haklarının kendilerine bildirilmediğini; ACEP üzerinden aileleriyle görüntülü görüşme yapan üç çocuk hakkında tutanak tutulduğunu; temel ihtiyaçlara dahi erişimlerinin engellendiğini; çamaşır makinelerinin bozuk olduğu gerekçesiyle sınırlı olan kıyafetlerini yıkamakta zorlandıklarını belirtmişlerdir.

İzmir ve Şırnak'ta tutuklanan çocuklar başta olmak üzere son süreçte ceza adalet sistemi içerisinde çocuklara dönük yukarıda zikredilen uygulamalar, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede yer alan çocuğun üstün yararı, Anayasa'nın 41. maddesi, özgürlükten yoksun bırakmanın son çare olması ilkesi, çocuk adalet sisteminin koruyucu niteliği ve Pekin Sözleşmesince de belirtildiği üzere "*mevcut hukuk sistem içerisinde işleyebileceği bir suçtan ötürü, kendisine yetişkinlerden farklı davranılması gereken kişi*" şeklindeki çocuk tanımı ile açıkça çelişmektedir.

Tüm bu somut olaylar ve tespitler, bahse konu hak ihlalleri sadece taraf çocukları ilgilendirmenin ötesine geçmiş, bir bütünen çocukları, çocukluğu ve toplumu tehdit eden bir aşamaya ulaşmıştır. Bu sebeple mezkûr uygulamaların araştırılması, kötü muamele, işkence ve keyfi uygulamalara imza atan/talimat veren kamu görevlilerinin tespit edilmesi ve tekrarının önlenmesine dönük politika önerilerinin belirlenmesi maksadıyla Meclis araştırması açılması zaruridir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	